

Vedlegg til saksorienteringen

Utdrag fra:

- Arbeidsgruppe 3 – Kirkelig demokrati og valgordninger under hovedutvalget for kirkelig organisering (side 77–90)
- Müller-Nilsen-utvalgets rapport *Samhandling i en selvstendig folkekirke* (side 79–80)
- Høringsoppsummeringen fra høringen om *Samhandling i en selvstendig folkekirke* (side 164–169)
- Kirkerådets vurderinger i sak KM 10/22 (side 35–36)

Arbeidsgruppe 3

8. KIRKERÅDET – SAMMENSETNING OG VALGORDNING

8.1 INNLEDNING

Etter kirkeordningen av 30. mars 2019 består Kirkerådet av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og en biskop valgt av Bispemøtet, jf. § 29. For hvert medlem velges det ett varamedlem.

8.2 HISTORISK SAMMENSETNING OG VALGORDNING

8.2.1 KIRKERÅDETS SAMMENSETNING OG VALGORDNING 1970–1984

Kirkerådet ble første gang valgt på bispedømmerådernes fellesmøte i 1970. Kirkerådet bestod av 8 lekmenn og 4 prester med personlige varamedlemmer valgt av bispedømmerådernes fellesmøte for perioden frem til neste ordinære fellesmøte er avsluttet, i tillegg til en biskop med varamann valgt av Bispemøtet, jf. kirkeordningsloven § 54 a. Alle bispedømmeråd skulle være representert i rådet. To av medlemmene, en lek og en prest, ble valgt på fritt grunnlag.

Ved kgl.res. 10. oktober 1970 nr. 4 ble forskrift om valg av bispedømmerådernes fellesråd – Kirkerådet fastsatt. Bispedømmerådernes fellesmøte valgte først ti medlemmer (sju leke og tre prester) som representerte bispedømmerådene og deretter en prest og en lek kirkelig tilsatt på fritt grunnlag, mens det siste bispemøtet før fellesmøtet valgte biskop med varamann.

8.2.2 KIRKERÅDETS SAMMENSETNING OG VALGORDNING 1984–1996

Kirkerådet bestod i perioden 1984–1996 av ti leke medlemmer, hvorav minst én kirkelig tilsatt, fire prester og en biskop med vara valgt av Bispemøtet, jf. kirkeordningsloven § 55. De leke medlemmene og prestene ble valgt av Kirkemøtet på sitt første møte i bispedømmerådernes valgperiode for perioden fram til Kirkemøtets første møte i den påfølgende valgperiode. Alle bispedømmeråd skulle være representert i rådet. Tre av medlemmene ble valgt utenom bispedømmerådene. Kirkemøtet fastsatte regler for valg av Kirkerådet, hvorpå Kongen måtte godkjenne dem.

8.2.3 KIRKERÅDETS SAMMENSETNING OG VALGORDNING 1997–2020

Med kirkeloven fra 1996 ble det videreført at Kirkerådet skulle bestå av ti leke medlemmer, men hvor én av dem skulle være kirkelig tilsatt, og fire prester, alle med personlige varamedlemmer, valgt av Kirkemøtet, i tillegg til en biskop med vara valgt av Bispemøtet. Alle bispedømmeråd skulle være representert i Kirkerådet. Frem til og med perioden 2006–2010 ble tre av Kirkerådets medlemmer valgt på fritt grunnlag, men fra 2010 ble alle valgt blant bispedømmerådene medlemmer.

Fra 1. januar 2017 ble kirkeloven endret til kun å fastsette at Kirkerådet består av et antall medlemmer med personlige varamedlemmer valgt av Kirkemøtet og en biskop med varamedlem valgt av Bispemøtet, hvorpå det ble opp til Kirkerådet å fastsette nærmere regler om Kirkerådets sammensetning. Fordi det var valg av Kirkerådet i 2016, før endringen trådte i kraft, valgte Kirkemøtet i 2016 å videreføre sammensetningen fra 2017–2020 med sikte på å foreta en helhetlig gjennomgang i forkant av Kirkemøtets valg av nytt Kirkeråd i 2020.

Kirkemøtet har behandlet regler for valg av Kirkerådet en rekke ganger, blant annet i 2008, 2009, 2010, 2011 og 2014. Bakgrunnen for dette har vært at de krav som har vært fastsatt i kirkeloven for sammensetningen av Kirkerådet, har gjort det vanskelig å finne en ideell ordning for valggjennomføringen. Når kravet om at alle bispedømmeråd skal være representert i rådet kombineres med kravet om hvor mange som skal være leke, lek kirkelig tilsatt og prester, medførte det noen kompliserte valgoppgjør hvor enkelte medlemmer ble valgt med et lavt stemmetall bak seg.

8.3 GJELDENE RETT

Etter en høring høsten 2017, vedtok Kirkemøtet i 2018 prinsipper om en ny sammensetning for Kirkerådet. Sammensetningen innebærer at Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og en biskop valgt av Bispemøtet, og det velges ett varamedlem for hvert medlem. Den nye sammensetningen ble i 2019 fastsatt i regler 1. april 2019 nr. 455 for valg av Kirkerådet § 1-1 fra 2020 og i kirkeordningen 30. mars 2020 fra 1. januar 2021. Den nye sammensetning trer i kraft fra valget av et nytt Kirkeråd på Kirkemøtet i oktober 2020.

Den nye sammensetningen innebærer at valgordningen forenkles, fordi alle bispedømmene blir representert i rådet gjennom de leke medlemmene. Kirkemøtet valgte i 2019 å fastsette en valgordning som innebærer at rådet velges gjennom fire valgoganger; først velges lederen i en særskilt valgogang (med krav om alminnelig flertall), deretter velges fem leke medlemmer, to prester og lek kirkelig tilsatt, etterfulgt av en valgogang hvor de resterende fem leke medlemmene og to prestene velges. Til slutt velges varamedlemmene i en felles valgogang.

I tillegg til Kirkerådets medlemmer, har Kirkemøtet fastsatt at lederne i Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og Den norske kirkes ungdomsutvalg, møter i Kirkerådet med tale- og forslagsrett.

Ved endringer i valgreglene og Kirkemøtets forretningsorden i 2016 ble det åpnet opp for at Kirkemøtet kan holde Kirkerådet ansvarlig ved å bytte det ut i løpet av valgperioden.

8.4 KIRKERÅDETS SAMMENSETNING

Arbeidsgruppen har i mandatet sitt fått i oppgave å vurdere sammensetning og valgordning til Kirkerådet. Dette vil i første rekke være en konsekvens av eventuelle endringer som foreslås i Kirkemøtets sammensetning, særlig med tanke på prester og andre kirkelig tilsatte, da ordningen uansett nettopp har blitt endret fra og med valget av Kirkerådet i oktober 2020.

Arbeidsgruppen har vurdert noen alternativer, som må ses i sammenheng med alternative forslag om Kirkemøtets sammensetning i kapittel 7. Arbeidsgruppen har hatt som prinsipp at antallet medlemmer i Kirkerådet bør være et oddetall.

Kirkemøtet besluttet i 2019 at lederen av Kirkerådet skal være en av Kirkemøtets leke medlemmer. I arbeidsgruppens terminologi betyr det at lederen vil måtte være et folkevalgt medlem. Arbeidsgruppen mener det videre bør presiseres at lederen av Kirkerådet ikke kan være tilsatt i trossamfunnet Den norske kirke (hverken lokalt, regionalt eller nasjonalt).

Spørsmål om geografisk representasjon i Kirkerådet er et spørsmål som kan være aktuelt å vurdere i forbindelse med Kirkerådets sammensetning. Før Kirkemøtet gjorde vedtak om endring av Kirkemøtets sammenslutning i 2018, ble det stilt spørsmål i en høring om hvert bispedømme burde være representert i Kirkerådet eller ikke. Samtidig var det et spørsmål om medlemmene av Kirkerådet også måtte være medlemmer av Kirkemøtet, eller om det var adgang til å velge noen som ikke var medlemmer av Kirkemøtet. Høringen viste at det var bred oppslutning blant høringsinstansene (91 prosent) om å videreføre ordningen hvor alle bispedømmer er representert i Kirkerådet og kravet om at Kirkerådets medlemmer skal velges blant Kirkemøtets medlemmer. Samtidig må dette ses i sammenheng med hva slags konsekvenser det har for valgordningene. Se særlig avsnitt 8.5.4.4.

Arbeidsgruppen legger også til grunn at det bør være minst 40 prosent av hvert kjønn på valglisten(e) ved valg av Kirkerådet. Når det gjelder ungdomsrepresentasjon, bør det videreføres et krav om at minst 20 prosent av kandidatene på valglisten(e) er under 30 år. I tillegg viser arbeidsgruppen til avsnitt 8.4.4.

En eventuell endring i Kirkerådets sammensetning vil kunne tre i kraft allerede fra valget av nytt Kirkeråd i 2024, etter kirkevalget i 2023. Det forutsetter at Kirkemøtet fatter prinsippvedtak om ny sammensetning i 2022 og nye regler for valg av Kirkerådet på Kirkemøtet i 2023.

8.4.1 TOLV FOLKEVALGTE MEDLEMMER OG PRESES I BISPEMØTET

I dette alternativet består Kirkerådet av leder, elleve folkevalgte medlemmer (ett fra hvert bispedømme) og preses i Bispemøtet, totalt 13 medlemmer. I utgangspunktet kunne det holdt med elleve folkevalgte medlemmer for å sikre representasjon fra de enkelte bispedømmer, i tillegg til preses. Totalantallet blir da 12 medlemmer, et partall. For å sikre at det blir et oddetall, foreslås det derfor at lederen av Kirkerådet kommer i tillegg til representasjonen fra de enkelte bispedømmene.

Dette alternativet er en oppfølging av alternativet hvor Kirkemøtet bare består av folkevalgte medlemmer og biskopene. Det innebærer at det først og fremst er aktuelt i det tilfelle Kirkemøtet kun består av folkevalgte medlemmer og biskopene. I tilfeller hvor Kirkemøtet også består av en

kategori prester eller vigslede, betyr denne modellen at andre kategorier på Kirkemøtet ikke vil være representert. Dette er begrunnet i at de folkevalgte medlemmene er de som har sitt demokratiske mandat fra kirkemedlemmene.

Hvis det er ønskelig at Kirkerådet skal velges ut fra forholdsvalg, kan det ut fra valgtekniske vurderinger være aktuelt å gå bort fra prinsippet om at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Se nærmere om dette i avsnitt 8.5.4.

Når det gjelder den geografiske representasjonen, innebærer forslaget til kirkemøtesammensetning at de enkelte bispedømmer vil ha et differensiert antall kirkemøtemedlemmer ut fra antall kirkemedlemmer i de enkelte bispedømmene. Det er et spørsmål om det prinsippet som er lagt til grunn for kirkemøtesammensetningen, strider imot forslaget om at hvert bispedømme fortsatt skal være representert i Kirkerådet.

8.4.2 ELLEVE FOLKEVALGTE MEDLEMMER, EN PREST/VIGSLET OG PRESES I BISPEMØTET

Dette er en oppfølging av alternativene hvor Kirkemøtet består av folkevalgte medlemmer, prester eller vigslede og biskopene. Det innebærer at det er et folkevalgt medlem per bispedømme, en prest/vigslet og preses i Bispemøtet. Denne modellen tar utgangspunkt i at de ulike kategoriene på Kirkemøtet skal kunne bli representert i Kirkerådet.

Hvis prestene eller de vigslede blir valgt direkte av kirkemedlemmene vil denne modellen, i likhet med den forrige, bygge på at alle medlemmene av Kirkerådet valgt av Kirkemøtet henter sitt demokratiske mandat fra kirkemedlemmene.

De samme vurderingene om representasjon fra bispedømmene som er gjort i avsnitt 8.4.1 får også betydning for dette alternativet.

8.4.3 VIDEREFØRING AV DAGENS ORDNING MED TILPASNINGER

Dette er en alternativ oppfølging av alternativene hvor Kirkemøtet består av folkevalgte medlemmer, prester eller vigslede og biskopene, som tar utgangspunkt i gjeldende ordning.

Kirkerådet som velges oktober 2020 vil bestå av elleve leke medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og en biskop valgt av Bispemøtet, totalt 17 medlemmer. De leke medlemmene utgjør ca. 65 prosent av Kirkerådet. Dette er en utvidelse fra før 2020, hvor det var 60 prosent som var leke medlemmer. Siden arbeidsgruppen foreslår å fjerne kategorien for lek kirkelig tilsatt i Kirkemøtet, kan rådet enten reduseres med ett medlem eller utvides med et folkevalgt medlem. For å unngå partall, vil det nærmeste dagens ordning være å fastsette at rådet består av leder, elleve folkevalgte medlemmer, fire prester eller vigslede og preses i Bispemøtet, slik at det totalt blir 17 medlemmer.

Dette alternativet bygger på en videreføring av dagens ordning. Noen av arbeidsgruppens medlemmer mener at ordningen kan sies å gi en uforholdsmessig høy representasjon av prestene/de vigslede medlemmene i Kirkemøtet i Kirkerådet; 4 av de 11 prestene/vigslede vil sitte i Kirkerådet, med tilsvarende antall varamedlemmer. Med mindre prestene/de vigslede velges i direkte valg av kirkemedlemmene, slik det er pekt på som en mulighet i 7.4.4, vil det være 71 prosent av medlemmene i Kirkerådet i denne varianten som er folkevalgte medlemmer.

De samme vurderingene om representasjon fra bispedømmene som er gjort i avsnitt 8.4.1 får også betydning for dette alternativet.

8.4.4 VALG AV KIRKERÅD SOM ET STYRE PÅ FRITT GRUNNLAG

De ulike sammensetningene nevnt ovenfor bygger på en rekke reguleringer, blant annet et nærmere fastsatt antall medlemmer, regler om at hvert bispedømme skal være representert og at Kirkerådet kun skal bestå av medlemmer av Kirkemøtet.

Et alternativ til en slik måte å regulere valget av Kirkerådet på, kan være å velge et Kirkerådet på fritt grunnlag, uten så mange regelfestede begrensninger. Det kan for eksempel fastsettes at Kirkerådet skal bestå av 8–14 medlemmer valgt av Kirkemøtet samt preses i Bispemøtet, uten nærmere krav om geografisk representasjon, medlemskap i Kirkemøtet e.l. Et slikt alternativ vil gjøre at Kirkemøtet fra valgperiode til valgperiode kan velge det Kirkerådet det ønsker ut fra ønsket kompetanse på fritt grunnlag, basert på en fleksibilitet i regelverket. Kirkerådet vil være et styre som står ansvarlig for Kirkemøtet. En slik modell har dels en parallell til sammensetning av styrer etter aksjelovgivningen, og dels en parallell til hvordan regjeringen eller byråd/kommuneråd sammensettes. Det legges til grunn at Kirkerådet uansett skal velges, og ikke utpekes.¹

Når en ser på hvilken sammensetning Kirkerådet skal ha, er det et spørsmål om Kirkerådet skal være representativt for Kirkemøtet («et Kirkemøte i miniatyr») eller om det skal være et mer operativt og utøvende organ. Mens alternativene i kapittel 8.4.1, 8.4.2 og 8.4.3 i hovedsak bygger på at Kirkerådet skal være sammensatt for å være representativt for Kirkemøtet, bygger dette alternativet på at sammensetningen skal være mer operativt og utøvende organ, som er ansvarlig overfor Kirkemøtet.

Hvis det velges medlemmer av Kirkerådet som ikke er medlem av Kirkemøtet, må det forutsettes at disse medlemmene vil få møteplikt og tale- og forslagsrett i Kirkemøtet. En ulempe med en slik modell vil være at det ikke på samme måte som tidligere blir en sammenheng mellom Kirkerådet og Kirkemøtet, hvor det er direktevalgte kirkemøtmedlemmer som kan velges indirekte til Kirkerådet. En fordel med forslaget er at det vil gi det enkelte Kirkemøtet en fleksibilitet til å foreta det valget det finner at er best for det enkelte valget, uten å være bundet av nærmere begrensninger fastsatt av tidligere kirkemøter.

Et slikt alternativ vil være naturlig å se i sammenheng med en modell hvor Kirkerådet velges på grunnlag av en innstilling fra en valgkomité. Se avsnitt 5.2.3.

8.4.5 REPRESENTANTER MED TALE- OG FORSLAGSRETT I KIRKERÅDET

Etter gjeldende ordning møter lederne av Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og Den norske kirkes ungdomsutvalg fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Det samme gjør Kirkerådets direktør. I tillegg er det fastsatt at Kirkerådet kan innkalle andre til å delta i forhandlingene, men uten stemmerett.

¹ Byråd/kommuneråd kan etter kommuneloven enten opprettes ved valg eller ved utpeking, jf. kommuneloven §§ 10-4 og 10-5. I sistnevnte tilfelle skal ordføreren peke ut en byrådsleder/kommunerådsleder som skal danne et nytt råd, hvorpå denne lederen selv setter sammen rådet.

Lederne av Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd har hatt slik møte- og forslagsrett siden 2007. Dette erstattet en ordning hvor Kirkerådet oppnevnte en representant til Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd, og var begrunnet med at det kunne «styrkje samhandlinga mellom dei tre sentralkyrkjelege råda ved at leiarane kan bringe inn perspektiv frå MKR og SKR i alt arbeidet i KR».² Samtidig pekte kirkemøtekomiteen på at «Den endringa som no vert foreslått, vil på grunn av dei store endringsprosessane i kyrkja vere av førebels karakter og bør difor ikkje nedfellast i Kyrkjelova».³ Kirkemøtet vurderte dette spørsmålet på nytt i 2018, på bakgrunn av en høring Kirkerådet gjennomførte høsten 2017. I høringen var det bred oppslutning om å videreføre ordningen med at lederen av Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd skulle møte i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Noen av høringsinstansene pekte på at det i utarbeidelsen av ny kirkeordning [kirkelig organisering] kan bli vurdert om den kirkelige rådsstrukturen bør endres, og finner derfor ikke å foreslå endringer på nåværende tidspunkt. Kirkemøtet vedtok på denne bakgrunn å videreføre ordningen. I forbindelse med forslag til nytt regelverk for Mellomkirkelig råd, har Kirkerådet foreslått for Kirkemøtet 2020 at bestemmelsen om at lederen av Mellomkirkelig råd møter i Kirkerådet med tale- og forslagsrett ikke endres (sak KM 04/20).

Lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg har hatt slik møte- og forslagsrett siden 2018. Dette hadde bakgrunn i at det ved valget av Kirkerådet i 2016 ikke ble valgt noen kandidater under 30 år til Kirkerådet.

8.5 KIRKERÅDETS VALGORDNING

8.5.1 VALG AV KIRKERÅDETS LEDER

Valget av Kirkerådets leder er et spørsmål som kan ses uavhengig av valget av de andre medlemmene av Kirkerådet. Den som er leder av Kirkerådet bør ha en bred oppslutning bak seg fra Kirkemøtet. Dagens ordning slår fast at Kirkemøtet velger lederen ved særskilt avstemning. Hvis ingen ved første stemmegivning får alminnelig flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer. Dette er samme måte kommunestyre og fylkesting velger ordfører og fylkesordfører på, jf. kommuneloven § 7-8. Arbeidsgruppen anbefaler at denne ordningen videreføres.

8.5.2 FLERTALLSVALG TIL KIRKERÅDET – PARLAMENTARISME

De gjeldende valgreglene bygger på prinsippet om flertallsvalg. De kandidatene som får flest stemmer, innen sin kategori, er valgt. Det betyr at det er tilstrekkelig med simpelt flertall, og ikke nødvendig med alminnelig flertall, for å bli valgt.

En fordel med en flertallsvalgordning er at den er forholdsvis enkel: De som har flest stemmer, er valgt. Det innebærer at om det er en gruppering i Kirkemøtet som har flertall, vil de alene kunne avgjøre hvem som skal sitte i Kirkerådet. Kirkerådet vil således utgå fra flertallet i Kirkemøtet, et stykke på vei på samme måte som ved en parlamentarisk styringsform som er kjent fra Stortinget og enkelte kommuner. Dette kan være med å tydeliggjøre skiller mellom de som er i posisjon og de som er i opposisjon. En ulempe med en flertallsvalgordning vil være at mindretall i Kirkemøtet i liten grad

² Komitémerknad 7 i sak KM 12/05.

³ Komitémerknad 9 i sak KM 12/05.

vil kunne oppnå representasjon i et slikt organ. For at et mindretall i Kirkemøtet skal bli representert i Kirkerådet, vil det være avhengig av at et flertall velger representanter fra mindretallet.

Etter arbeidsgruppens oppfatning er det en verdi at Kirkerådet blir sammensatt på en slik måte at det har representanter fra alle grupperinger i Kirkemøtet, både større grupper og mindre grupper. En slik valgordning, hvor et mindretall kun kan bli representert om flertallet velger å gi dem plass i rådet, er ikke en ideell ordning. Gitt at Kirkemøtet blir valgt gjennom forholdstallsvalg, bør også Kirkerådet velges gjennom enten en form for forholdstallsvalg eller avtalevalg.

8.5.3 VALG AV KIRKERÅDET ETTER EN SAMLENDE VALGKOMITÉINNSTILLING

I flere frivillige organisasjoner og partier er det ofte en ordning hvor det velges en representativ valgkomité, hvor valgkomiteen utarbeider en samlende innstilling som landsmøtet, representantskapet eller generalforsamlingen vedtar. En slik innstilling vil kun bestå av det antallet kandidater som skal velges, med mindre det foreligger en delt innstilling.

I slike tilfeller vil gjerne valgkomiteen gjøre et større forberedende arbeid i forkant av Kirkemøtet, hvor den blant annet kan konsultere ulike de ulike grupperingene i Kirkemøtet om hvem de mener bør velges. En slik ordning vil innebære at valgkomiteen kommer frem en samlende innstilling som bygger på proporsjonalitet mellom ulike grupperinger, kjønnsbalanse og ungdomsrepresentasjon. Innstillingen vil da kunne vedtas med stort flertall på Kirkemøtet.

I Svenska kyrkan velger Kirkemøtet en valgkomite (valberedningen) med 15 medlemmer etter forslag fra en representant fra nomineringsgruppene. Valgberedningen legger frem et forslag til valg til kirkestyrelsen på 14 medlemmer, 14 varamedlemmer samt varamedlem for erkebiskopen. Forslaget bygger på en proporsjonal representasjon fra de ulike nomineringsgruppene. I 2017 valgte det nyalgte Kyrkomötet en kirkestyrelse i tråd med innstillingen fra valgkomiteen.

En slik ordning skiller seg fra dagens nominasjonsordning ved at valgkomiteen konsulterer de ulike grupperingene i forbindelse med utarbeidelsen av et samlende forslag, hvorpå det kun fremmer det antall kandidater til Kirkemøtet som skal velges. Den reelle utvelgelsen av hvem som skal sitte i Kirkerådet overføres således til valgkomiteen i dialog med de ulike grupperingene i Kirkemøtet, hvorpå dette i etterkant vil bli bekreftet ved vedtak i Kirkemøtet. En ulempe ved en slik ordning vil kunne være at det gir biskopene og eventuelle prester/vigslede i Kirkemøtet mindre innflytelse på valget av medlemmer i Kirkerådet enn det de har i dag. Det kan også tenkes at Kirkemøtets medlemmer ikke vil være enig i valgkomiteens innstilling, på tross av at ulike grupperinger i Kirkemøtet har vært konsultert. En slik ordning vil kombineres med mulighet for benkeforslag, som en sikkerhetsventil.

Formelt sett vil et slikt valg være en form for flertallsvalg med krav om alminnelig flertall. Samtidig vil det være lagt opp til at valgkomiteen legger frem en innstilling som bygger på proporsjonal representasjon, noe som ivaretar en forholdsmessig representasjon av ulike grupperinger i Kirkemøtet. Hvis Kirkemøtet ender opp med ikke å følge valgkomiteens innstilling, vil en slik ordning ikke være så forskjellig fra dagens ordning, ved at det da blir et ordinært flertallsvalg hvor de grupper som utgjør flertallet i Kirkemøtet kan bli valgt til alle plassene i Kirkerådet.

8.5.4 FORHOLDSTALLSVALG TIL KIRKERÅDET – FORMANNSKAPSMODELLEN

Et alternativ til dagens ordning er en valgordning som bygger på prinsippet om forholdstallsvalg. En parallell fra kommunal sektor omtales som formannskapsmodellen. I formannskapsmodellen etableres det et formannskap som et sentralt styringsorgan ved siden av kommunestyret som blir forholdsmessig sammensatt etter partienes oppslutning i kommunestyret. Modellen anses gjerne for å være konsensusorientert fordi den legger til rette for dialog, deliberasjon og kompromisser på tvers av partiene. En konsensusorientert valgordning til Kirkerådet, hvor ulike meninger og oppfatninger får bryne seg mot hverandre slik at det etableres kompromisser, vil kunne legge til rette for at Kirkerådet representerer bredden i Kirkemøtet. Arbeidsgruppen mener en slik ordning passer godt i en kirke.

Det kan tenkes tre alternativer; å benytte den samme metoden som ved valg av Kirkemøtet (St Lagues metode), den metoden som benyttes ved offentlige valg (St Lagues modifiserte metode) eller den metoden som benyttes ved forholdstallsvalg til formannskap etter kommuneloven (d'Hondts metode).

8.5.4.1 ST. LAGUËS METODE

St. Laguës metode innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1, 3, 5, 7 osv. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha. Det første mandatet tilfaller den listen som har den største kvotienten. Det andre mandatet tilfaller den listen som har den nest største kvotienten osv.

For å vise hvordan en slik mandatfordeling kan ses ut, presenteres her en forenklet modell hvor det kun er 77 medlemmer som deltar i valget. Hvis en tar utgangspunkt i at gruppe A har 39 mandater i Kirkemøtet, gruppe B har 29 mandater i Kirkemøtet og gruppe C har 9 mandater i Kirkemøtet, vil valgoppgjøret etter St. Laguës metode se slik ut:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
Stemmetall	39	29	9
1	39 (1)	29 (2)	9 (5)
3	13 (3)	9,7 (4)	3
5	7,8 (6)	5,8 (7)	1,8
7	5,6 (8)	4,1 (10)	1,3
9	4,3 (9)	3,2	1,0
11	3,5 (11)	2,6	0,8

Det legges her til grunn at hver gruppe i Kirkemøtet avgir like mange stemmer som de har mandater, slik at stemmetallet blir hhv. 39, 29 og 9.

Gruppe A får mandat nr. 1, 3, 6, 8, 9 og 11, totalt seks mandater.

Gruppe B får mandat nr. 2, 4, 7 og 10, totalt fire mandater.

Gruppe C får mandat nr. 5, ett mandat.

8.5.4.2 ST. LAGUËS MODIFISERTE METODE

I den modifiserte St. Lagués metode, som benyttes ved offentlige valg, er første delingstall satt til 1,4 i stedet for 1,0. Ellers følges samme prinsipp som ved den vanlige metoden. Hvis en benytter samme forenklede eksempel som i tabellen over, vil det gi følgende valgoppgjør:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
Stemmetall	39	29	9
1,4	27,9 (1)	20,7 (2)	6,4 (6)
3	13 (3)	9,7 (4)	3
5	7,8 (5)	5,8 (7)	1,8
7	5,6 (8)	4,1 (10)	1,3
9	4,3 (9)	3,2	1,0
11	3,5 (11)	2,6	0,8

Gruppe A får mandat nr. 1, 3, 5, 8, 9 og 11, totalt seks mandater.

Gruppe B får mandat nr. 2, 4, 7 og 10, totalt fire mandater.

Gruppe C får mandat nr. 6, ett mandat.

Forskjellen i den modifiserte metoden er at det skal noe mer til for at gruppe C blir representert, den får mandat nr. 6 i stedet for mandat nr. 5. Hadde det vært et utvalg bestående av fem medlemmer i stedet for elleve medlemmer som skulle bli valgt, ville gruppe C ikke være representert i det aktuelle utvalget.

8.5.4.3 D'HONDTS METODE

Når kommunestyret velger folkevalgte organer gjennom forholdsvalg, blir de valgt etter d'Hondts metode. Metoden innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1, 2, 3, 4, 5 osv. Plassene i organet blir deretter fordelt til de listene som har de største kvotientene. Har flere lister samme kvotient, går plassen til den listen som har størst stemmetall. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha.

For å fortsette med de forenklede eksemplene i tabellene ovenfor, vil en mandatfordeling etter denne metoden se slik ut:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
Stemmetall	39	29	9
1	39,0 (1)	29,0 (2)	9,0 (8)
2	19,5 (3)	14,5 (4)	4,5
3	13 (5)	9,7 (7)	3
4	9,8 (6)	7,3 (10)	2,3
5	7,8 (9)	5,8	1,8
6	6,5 (11)	4,8	1,5

Gruppe A får mandat nr. 1, 3, 5, 6, 9 og 11.

Gruppe B får mandat nr. 2, 4, 7 og 10.

Gruppe C får mandat nr. 8.

Også i dette tilfelle får gruppe A seks mandater, gruppe B fire mandater og gruppe C ett mandat. Forskjellen fra de ulike variantene av St. Lagués metode er at det skal mer til for at gruppe C får valgt

inn et mandat i organet; de får først mandat nr. 8, sammenlignet med mandat nr. 5 og nr. 6 etter de andre valgformlene. Denne metoden gir svært god mandatgevinst for de største listene, metoden sikrer en overrepresentasjon for disse listene.

8.5.4.4 VURDERING AV DE ULIKE METODENE

Det kan være naturlig å benytte den samme metoden ved forholdsvalg til Kirkerådet, som den som benyttes ved forholdsvalg til Kirkemøtet. Det taler for at det blir St. Laguës metode som legges til grunn også ved valg til Kirkerådet. Beregningene overfor viser at det er denne ikke-modifiserte metoden som i størst grad sikrer mindretallsrepresentasjon. Hvis det blir brukt ulike metoder til mandatfordeling til Kirkemøtet og Kirkerådet, og disse metodene er svært like hverandre bortsett fra at delingstallene er forskjellige, så blir det mer komplisert for dem som skal beregne mandatfordelingene. Det kan øke risikoen for misforståelser og feil.

Motsatt kan et argument for å velge et annet alternativ være at andre alternativ i større grad kan sikre at flertallet i Kirkemøtet får en overrepresentasjon i Kirkerådet, noe som kan sikre dette flertallet en styringsdyktighet i Kirkerådet. En overrepresentasjon for å sikre styringsdyktighet er et arguments om har vært brukt for å hindre at en nasjonalforsamling skal bli oppsplittet i mange små partier. Slik situasjonen er i dag, er det ikke sikkert at det har så mye for seg med en slik overrepresentasjon. Det kan snarere være et poeng å sikre at det blir en mest mulig proporsjonal representasjon i rådet.

Spørsmålet om forholdsvalg ved valg av Kirkerådet kan avhenge noe av sammensetningen av Kirkerådet. Det kan for eksempel tenkes at:

- Det gjennomføres forholdsvalg kun på de folkevalgte medlemmene, utenom leder, mens prester/vigslede velges ved flertallsvalg. I et slik tilfelle kan det være aktuelt å vurdere om de største listene bør sikres en større styringsdyktighet gjennom valg av St. Laguës modifiserte metode eller d'Hondts metode, for å legge til rette for at den største gruppen i Kirkemøtet også får flertall i Kirkerådet. Dette fordi de folkevalgte medlemmene bare utgjør en del av Kirkerådet.
- Det gjennomføres forholdsvalg på både de folkevalgte medlemmene og prester/vigslede, utenom leder.

Arbeidsgruppen vurderer det som at hensynet til styringsdyktighet bør være underordnet hensynet til å få en mest mulig proporsjonal representasjon i Kirkerådet, samt at det bør være samme metode som benyttes ved valg til Kirkemøtet og Kirkerådet.

Forholdsvalg er en modell som er komplisert å forene med at alle bispedømmene skal være representert. Ved å bygge videre på eksempelet i 5.3.4.1 kan dette illustreres. I dette eksempelet er det tre grupper i Kirkemøtet, og hver av dem stiller liste ved valget av Kirkerådet. Hva skjer hvis alle tre listene har listetopper fra samme bispedømme, for eksempel Oslo? Da vil i utgangspunktet gruppe A få inn sin kandidat fra Oslo fordi de får mandat nr. 1, mens gruppe B og C sine listetopper vil falle ut fra Kirkerådet, fordi Oslos plass allerede er fylt. Mandat nr. 2 går til gruppe B, hvor nr. 2 på listen kommer fra Borg. Gruppe A og C vil dermed ikke kunne være representert fra Borg. Mandat nr. 3 går til gruppe A, fra Bjørgvin. Slik fortsetter det til gruppe C får mandat nr. 5. Det kan imidlertid tenkes at C kun har innvalgte kirkemøtemedlemmer fra de bispedømmene som allerede har blitt kåret. For at gruppe C skal kunne bli representert, vil man da måtte gå opp igjen til det mandatet fra

bispedømmet hvor gruppe C har et innvalgt medlem fra. Det vil innebære at det vil være lite forutberegnelighet for de enkelte grupperinger hvem de kan regne med å få valgt inn i Kirkerådet, og de kan ende med at listetoppene ikke blir representert, med unntak av den største grupperingen.

Dette viser at kombinasjonen av forholdsvalg og at hvert bispedømme skal være representert, vil medføre en komplisert valgordning hvor det vil være vanskelig å forutse resultatet på kandidatnivå, ut over at de ulike grupperingene vil være forholdsmessig representert. Hvis det også gjennomføres forholdsvalg på prester/vigslede, vil det komplisere spørsmålet ytterligere.

Dette kan tilsi at hvis det skal være forholdsvalg, bør kravet om at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet fjernes. Arbeidsgruppen mener i den sammenheng at det vil være et viktigere hensyn å ta at Kirkerådet gjenspeiler meningene i Kirkemøtet (substansiell representasjon), enn at Kirkerådet gjenspeiler geografiske hensyn (deskriptiv representasjon).

8.5.5 AVTALEVALG TIL KIRKERÅDET

Avtalevalg er en valgform som benyttes ved valg av folkevalgte organer i kommuner. Kommunelovens regler om avtalevalg finnes i §§ 7-4 og 7-7:

§ 7-4. Forholdsvalg, avtalevalg eller flertallsvalg

Medlemmer til folkevalgte organer skal velges ved forholdsvalg hvis minst ett medlem krever det. I andre tilfeller skal medlemmene velges ved avtalevalg.

Leder og nestleder for folkevalgte organer skal velges ved flertallsvalg.

§ 7-7. Avtalevalg

Kommunestyret eller fylkestinget kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.

Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer. Innstillingen skal inneholde like mange navn som det skal velges medlemmer, og det skal angis hvilket parti eller hvilken gruppe medlemmene representerer. Innstillingen kan også inneholde navn på varamedlemmer for hvert parti eller hver gruppe. Antall varamedlemmer kan være inntil to flere enn de faste medlemmene fra partiet eller gruppen. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret eller fylkestinget.

Hvis organet skal bestå av minst fire medlemmer, skal hvert kjønn være representert i organet med minst 40 prosent. Skal organet bestå av tre eller færre medlemmer, skal begge kjønn være representert i organet. Viser det seg at et valg etter andre ledd vil føre til at kravene i første eller andre punktum ikke blir oppfylt, skal det nødvendige antallet kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn for å oppfylle kravet. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal reglene i dette leddet følges så langt det er mulig.

Når varamedlemmer skal velges, skal framgangsmåten i tredje ledd følges.

Fordi dette er en velutviklet ordning for hvordan avtalevalg gjennomføres i andre organer, vil det være naturlig å ta utgangspunkt i dette.

Oversatt til valg av Kirkerådet, kan avtalevalg beskrives som en ordning hvor grupperinger i Kirkemøtet kan gå sammen om ett felles forslag til én helhetlig innstilling som ivaretar en

forholdsmessig sammensetning av grupperingene ved valget av medlemmer, som så godkjennes i sin helhet av Kirkemøtet med et kvalifisert flertall, uten at å gå gjennom veien med gjennomføring av flertallsvalg eller forholdstallsvalg. Valgformen gir mulighet til å sikre at ulike grupperinger blir forholdsmessig representert i organet, uten at det er flertallet som avgjør hvem som skal bli representert fra mindretallet.

Ved avtalevalg i kommunestyre og fylkesting er det krav om enstemmighet for at avtalevalg skal gjennomføres. Hvis ett medlem krever det, skal valget gjennomføres som forholdsvalg. Dette vurderes som for strengt for Kirkemøtets del. Det vil kunne oppfattes som urimelig om ett medlem ønsker å motsette seg avtalevalg dersom de øvrige 115 medlemmer ønsker det. Samtidig bør det være krav om et kvalifisert flertall for å kunne gjennomføre et avtalevalg. Hvis det hadde blitt satt et krav om alminnelig flertall, ville det gitt et flertall en enda større mulighet til å avgjøre hvilke medlemmer som blir valgt, enn om det gjennomføres en avstemning etter de ordinære reglene. Et avtalevalg ved valg til Kirkerådet bør i så fall forutsette at det er et kvalifisert flertall på 2/3 som støtter at valget gjennomføres på denne måten.

I likhet med spørsmålet om forholdstallsvalg, må det tas stilling til om avtalevalget kun skal gjelde de folkevalgte medlemmene, eller om det også skal gjelde prester/vigslede i Kirkerådet. Hvis det videreføres en representasjon av prester i Kirkemøtet, eventuelt endres til vigslede, vil det være et spørsmål om de på samme måte som grupperingene av folkevalgte medlemmer vil kunne inngå i et samarbeid om en innstilling ved avtalevalget. Hvis også disse kirkemøtemedlemmene velges direkte av kirkemedlemmene på lister fra nomineringsgrupper, vil det i større grad være aktuelt enn om disse velges av sine respektive yrkesgrupper.

8.5.6 KOMBINASJONSLØSNING – MULIGE ALTERNATIVER VED VALG AV KIRKERÅDET

Etter kommuneloven er forholdsvalg og avtalevalg to alternativer hvor begge kan velges. Hvis en skulle gå inn for å åpne for avtalevalg, bør det antakelig kombineres med muligheten for at valget kan gjennomføres på annet vis også. Det er ikke gitt at 2/3 av Kirkemøtets medlemmer vil kunne bli enige om en avtale om en felles innstilling. I så fall må det være mulig å gjennomføre valget på annet vis. Det vil derfor kunne være naturlig å utarbeide et regelverk som kombinerer ulike alternativer, for eksempel forholdsvalg og avtalevalg.

8.5.7 VALG AV BISKOP TIL KIRKERÅDET

Etter gjeldende regler velger Bispemøtet selv en biskop med personlig vara. Praksis har alltid vært at det er preses i Bispemøtet som velges som Bispemøtets medlem i Kirkerådet. Bispemøtet har selv slått dette fast i Bispemøtets forretningsorden § 6. Visepreses er preses sin vara i Kirkerådet.

Det er et spørsmål om det bør fastsettes i reglene at det er preses i Bispemøtet som er biskopen som sitter i Kirkerådet, eller om dette fortsatt bør overlates til Bispemøtet å bestemme. Både i Svenska kyrkan, Den evangelisk-lutherske kirken i Finland, Church of England og Den evangelisk-lutherske kirken i Württemberg har den (eller de) ledende biskopene fast plass i kirkens utøvende organ i kraft av sin posisjon. Arbeidsgruppen mener at det bør være preses i Bispemøtet som er biskopen i Kirkerådet. Det er ikke lett å se for seg at Bispemøtet skulle velge en annen biskop enn preses til denne plassen. Siden dette også er i tråd med langvarig praksis, mener arbeidsgruppen at det vil være forenklende å fastsette at det skal være slik direkte i regelverket.

Hvis det fastsettes at preses skal være medlem i Kirkerådet, kan det være naturlig å fastsette at visepreses er preses sin vara. En alternativ ordning, som tilsvarer den de har i Svenska kyrkan, er at Kirkemøtet velger vara etter forslag fra Bispemøtet.

8.6 ARBEIDSGRUPPENS ANBEFALINGER

Arbeidsgruppen har tegnet ut tre alternative sammensetninger av Kirkerådet som korresponderer med ulike forslag om Kirkemøtets sammensetning:

- Leder, elleve andre folkevalgte medlemmer og preses.
- Elleve folkevalgte medlemmer (inkludert leder), en prest/vigslet og preses.
- Leder, elleve folkevalgte medlemmer, fire prester/vigslede og preses.

I tillegg har arbeidsgruppen tegnet ut et annet forslag:

- Et Kirkeråd valgt på fritt grunnlag.

Arbeidsgruppen mener at det bør fastsettes at det er preses i Bispemøtet som er biskopen som sitter i Kirkerådet i kraft av sitt verv og at visepreses er preses sin vara.

Arbeidsgruppen mener at lederen av Kirkerådet bør velges ved særskilt avstemning med krav om alminnelig flertall.

Arbeidsgruppen anbefaler ellers at de andre medlemmene av Kirkerådet bør velges på en måte som sikrer en forholdsmessig representasjon. Dette kan enten gjøres med en prosess ledet av en valgkomité, eller en kombinasjonsløsning av mulighet for forholdsvalg og avtalevalg. Hvis det er viktig å sikre at alle bispedømmene blir representert, bør en ordning med en valgkomitéinnstilling eller en ordning med avtalevalg legges til grunn. I begge tilfeller kan – og bør det – i så tilfelle legges opp til at disse mekanismene benytter utregninger som sikrer en forholdsmessig representasjon fra de ulike grupperinger, samtidig som alle bispedømmene blir representert. Hvis det skal legges til grunn en ordning med forholdstallsvalg, bør kravet om representasjon fra hvert bispedømme fjernes. Arbeidsgruppen mener videre at om forholdstallsvalg velges, bør den samme metoden som benyttes ved valget av Kirkemøtet (St. Laguës metode), legges til grunn ved valget av Kirkerådet. Arbeidsgruppen vurderer en forholdsmessig representasjon i Kirkerådet som viktigere enn at alle bispedømmene skal være representert.

Müller-Nilsen-utvalget

6.6 KIRKERÅDET

Arbeidsgruppe 3 har uttegnert ulike alternative sammensetninger av Kirkerådet som korresponderer med ulike forslag om Kirkemøtets sammensetning. I lys av at hovedutvalget har gått inn for en sammensetning av Kirkemøtet bestående av folkevalgte og biskoper, må Kirkerådets sammensetning endres. Sammensetningen bør sikre at antallet medlemmer er et oddetall, for å unngå at lederens stemme gjennomgående blir avgjørende ved stemmelikhet.

Valget til Kirkerådet har så langt blitt gjennomført som flertallsvalg hvor en rekke kriterier må oppfylles. Det har vært krav om en representant fra hvert bispedømme, elleve leke medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og krav om at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten, og minst 20 prosent unge under 30 år. Hvis det er ulike nomineringsgrupper ved valget til Kirkemøtet, kan det være hensiktsmessig å innføre en ordning med forholdsmessig representasjon. Dette kan gjennomføres via avtalevalg eller forholdsvalg. Arbeidsgruppe 3 har i sin rapport avsnitt 8.5.4 vist hvordan det kan være komplisert å få til valg med forholdsvalg, hvis kravet om representasjon fra hvert bispedømme videreføres. De foretrukne kandidatene fra de ulike listene vil kunne komme fra samme bispedømme, men med bare ett medlem fra hvert bispedømme, vil det bare være en av listene som vil kunne bli representert. Samtidig er det et viktig prinsipp at Kirkerådet representerer alle bispedømmene i den landsdekkende folkekirken. Ved å beholde antallet medlemmer som det er i dag, vil det være fem flere medlemmer enn det er bispedømmer. Det vil kunne redusere kompleksiteten ved å gjennomføre forholdstallsvalg noe.

Hovedutvalget går inn for at Kirkerådet består av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet, totalt 17 medlemmer, som i dag. Hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Preses bør bli medlem av Kirkerådet i kraft av sin stilling, med visepreses som varamedlem. Det bør åpnes for at Kirkerådet kan sammensettes tilnærmet forholdsmessig ut fra valgresultatet, dersom det er ulike nomineringsgrupper ved valget. Dette kan gjøres ved å fastsette at rådet kan velges ved flertalls- eller forholdsvalg eller avtalevalg. Hvis det blir fremmet flere lister i Kirkemøtet, gjennomføres valget av Kirkerådet som avtalevalg eller forholdsvalg. Hovedutvalget mener kravet om minst 20 prosent på valglisten må være unge under 30 år, bør videreføres, enten det blir en eller flere lister. Hovedutvalget mener også det må innføres et krav om at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent i Kirkerådet. Til forskjell fra dagens ordning, bør det være et krav om slik representasjon i Kirkerådet etter valgoppgjøret, og ikke bare et krav til kandidatene på valglisten. Hovedutvalget mener også at leder av Samisk kirkeråd, Mellomkirkelig råd og Den norske kirkes ungdomsutvalg fortsatt skal møte i Kirkerådet med tale- og forslagsrett.

Høringsoppsummering – kirkelige instanser

11. KIRKERÅDET

HØRINGSSPØRSMÅL 36. HVORDAN BØR KIRKERÅDET VELGES HVIS DET ER FLERE LISTER I KIRKEMØTET?

	Tom	Avtalevalg	Avtalevalg hvis gruppene blir enige. Hvis ikke: Forholdsvalg	En annen ordning.	Flertallsvalg	Forholdsvalg (listevalg)	Ingen merknad	Totalsum
Alle	3	9	46	64	121	291	620	1154

	Tom	Avtalevalg	Avtalevalg hvis gruppene blir enige. Hvis ikke: Forholdsvalg	En annen ordning	Flertallsvalg	Forholdsvalg (listevalg)	Ingen merkn.	Totalsum
Fellesråd		1	12	12	18	43	67	153
Fellesråd G21	1			2	1	7	10	21
MR med FR-funksjon		1	3	7	12	25	59	107
Menighetsråd		5	22	31	84	180	435	757
Totalsum	1	7	37	52	115	255	571	1038

	Tom	Avtalevalg hvis gruppene blir enige. Hvis ikke: Forholdsvalg.	En annen ordning.	Forholdsvalg (listevalg)	Ingen merkn	Totalsum
Biskop	1	1	1	3		6
Bispedømmeråd		1	1	7	1	10
Prost		3	2	7	4	16
Totalsum	1	5	4	17	5	32

Mer enn halvparten av høringsinstansene har ingen merknad til hvordan Kirkerådet bør velges hvis det er flere lister i Kirkemøtet. Største gruppe blant dem som tar stilling til spørsmålet, utgjør en fjerdedel av høringsinstansene. Denne gruppen ønsker valg til Kirkerådet ved forholdstallsvalg. I denne gruppen finner vi sju av ti bispedømmeråd. Blant fellesråd og menighetsråd svarer drøyt halvparten "ingen merknad", mens rundt en fjerdedel ønsker at Kirkerådet velges ved forholdstallsvalg, dersom det er flere lister i Kirkemøtet.

Bønnelista:

Vi bør ikke ha listevalg, men at 2 leke menighetsrådsmedlemmer, en ansatt og en prest fra hvert prosti velges til Kirkemøtet

HØRINGSSPØRSMÅL 37. HVORDAN BØR KIRKERÅDET SAMMENSETTES, HVIS ORDNINGEN MED VALG AV PREST OG LEK KIRKELIG TILSATT TIL KIRKEMØTET AVVIKLES?

	Tom	Av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer og preses i Bispemøtet (utvalgets forslag)	Av leder, elleve andre folkevalgte medlemmer og preses i Bispemøtet	Ingen merknad	På annet vis, spesifiser	Totalsum
Alle	2	305	69	676	102	1154

	Av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer og preses i Bispemøtet (utvalgets forslag)	Av leder, elleve andre folkevalgte medlemmer og preses i Bispemøtet	Ingen merknad	På annet vis, spesifiser	Totalsum
Fellesråd	50	13	73	17	153
Fellesråd G21	9	1	10	1	21
MR med FR-funksjon	27	11	54	15	107
Menighetsråd	192	33	483	49	757
Totalsum	278	58	620	82	1038

	Tom	Av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer og preses i Bispemøtet (utvalgets forslag)	Av leder, elleve andre folkevalgte medlemmer og preses i Bispemøtet	Ingen merknad	På annet vis	Total-sum
Biskop	1	2	2		1	6
Bispedømmeråd		4	2	1	3	10
Prost		5	3	7	1	16
Totalsum	1	11	7	8	5	32

Mer enn halvparten av høringsinstansene har heller ingen merknad til hvordan bør Kirkerådet bør sammensettes, hvis ordningen med valg av prest og lek kirkelig tilsatt til Kirkemøtet avvikles. En drøy fjerdedel støtter utvalgets forslag om at Kirkerådet da bør sammensettes av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer og preses i bispemøtet. Svarfordelingen gjenspeiler svarene blant fellesråd og menighetsråd. Bispedømmerådene ønsker ikke at representasjon av prest og lek kirkelig tilsatt

avvikles. Men dersom dette skjer, støtter fire av ti denne sammensetningen, mens to ønsker å redusere antallet folkevalgte til elleve. Tre mener Kirkerådet da må sammensettes på annet vis.

ANDRE HØRINGSINSTANSER

Den norske kirkes ungdomsutvalg

DknU gir støtte til utvalgets forslag, hvor en av de folkevalgte også er DnkUs leder.

Bønnelista:

Kirkerådet må bestå av minst 50% med teologisk kompetanse.

KABB Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte

Her gjelder også hensynet til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det må til en fast representasjon som sikrer at vi får være med i de demokratiske prosessene i Kirkerådet. Høringen drøfter kjønnsbalanse, her må man på samme måte drøfte balansen i forhold til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dersom denne målgruppen skal oppleve et kirkelig medborgerskap kan ikke ansvaret fortsette å legge til diakonien. Med utgangspunkt i kirkens egne dokumenter og formuleringer som iblant annet "The gift of being" peker kirken selv på behovet for at beslutning og demokratiske prosesser skal inkludere mennesker med nedsatt funksjonsevne slik at det blir "Nothing about us, without us" - ingenting skal bestemmes for oss, men vi skal være med å bestemme sammen med alle andre.

HØRINGSSPØRSMÅL 38. HVORDAN BØR KIRKERÅDET SAMMENSETTES, HVIS ORDNINGEN MED VALG AV PREST OG LEK KIRKELIG TILSATT IKKE AVVIKLES?

	Tom	Av leder, elleve folkevalgte medlemmer, en prest, en lek kirkelig tilsatt og preses i Bispemøtet	Av leder, elleve folkevalgte medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og preses i Bispemøtet (som i dag)	Ingen merknad	På annet vis, spesifiser	Totalsum
Alle	3	170	250	649	82	1154

	Av leder, elleve folkevalgte medlemmer, en prest, en lek kirkelig tilsatt og preses i Bispemøtet	Av leder, elleve folkevalgte medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og preses i Bispemøtet (som i dag)	Ingen merknad	På annet vis, spesifiser	Totalsum
Fellesråd	31	31	77	14	153
Fellesråd G21	7	2	10	2	21
MR med FR-funksjon	13	24	57	13	107
Menighetsråd	105	159	460	33	757
Totalsum	156	216	604	62	1038

	Tom	Av leder, elleve folkevalgte medlemmer, en prest, en lek kirkelig tilsatt og preses i Bispemøtet	Av leder, elleve folkevalgte medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og preses i Bispemøtet (som i dag)	Ingen merknad	På annet vis	Total-sum
Biskop	1		4		1	6
Bispedømmeråd		1	5	1	3	10
Prost		2	9	4	1	16
Totalsum	1	3	18	5	5	32

Også på spørsmålet om Kirkerådets sammensetning dersom ordningen med valg av prest og lek kirkelig tilsatt ikke avvikles, svarer mer enn halvparten av høringsinstansene «ingen merknad». Bare to av ti mener Kirkerådet da bør sammensettes som i dag; med leder, 11 folkevalgte medlemmer, fire prester, en lek kirkelig tilsatt og preses i bispemøtet. Svarfordelingen gjenspeiler svarene blant fellesråd og menighetsråd. Bare bispedømmerådene har en annen samlet svarfordeling, der fem av ti går inn for å videreføre dagens ordning.

HØRINGSSPØRSMÅL 39. HVILKET ALTERNATIV FOR KRAV TIL BALANSE MELLOM KVINNER OG MENN I KIRKERÅDET BØR ANVENDES?

	Tom	Ingen merknad	Krav om minst 40 prosent kvinner og menn i Kirkerådet etter valgoppgjøret	Krav om minst 40 prosent kvinner og menn på valglisten	Totalsum
Alle	2	503	331	318	1154

	Ingen merknad	Krav om minst 40 prosent kvinner og menn i Kirkerådet etter valgoppgjøret	Krav om minst 40 prosent kvinner og menn på valglisten	Totalsum
Fellesråd	61	44	48	153
Fellesråd G21	6	10	5	21
MR med FR-funksjon	45	26	36	107
Menighetsråd	352	212	193	757
Totalsum	464	292	282	1038

	Tom	Ingen merknad	Krav om minst 40 prosent kvinner og menn i Kirkerådet etter valgoppgjøret	Krav om minst 40 prosent kvinner og menn på valglisten	Totalsum
Biskop	1		2	3	6
Bispedømmeråd		1	4	5	10
Prost		4	8	4	16
Totalsum	1	5	14	12	32

Høringsinstansene deler seg i tre grupper i spørsmålet om krav til balanse mellom kvinner og menn i Kirkerådet. Drøyt fire av ti har ingen merknad til spørsmålet, mens de øvrige deler seg i to omtrent jevnstore grupper, hvor nesten tre av ti mener kravet enten må være minst 40 prosent kvinner og menn i Kirkerådet etter valgoppgjøret, eller minst 40 prosent kvinner og menn på valglisten.

Kirkerådets vurdering i sak KM 10/22

Müller-Nilsen-utvalget drøftet ulike spørsmål knyttet til kirkelig demokrati og valgordninger og fremmet enkelte konkrete forslag i tilknytning til hovedforslaget om å organisere arbeidsgiveransvaret i et nytt prostifellesråd.

Utvalget fremmet blant annet forslag om hvordan bispedømmerådet kan sammensettes, og om Kirkemøtets sammensetning. Utvalget gikk inn for at ordningene med eget valg av lek kirkelig tilsatt og prest avvikles. Utvalgets flertall foreslo at antallet folkevalgte medlemmer til Kirkemøtet fra det enkelte bispedømmet skal differensieres ut ifra antall kirkemedlemmer i bispedømmet, etter inspirasjon fra hvordan fordeling av mandater foretas ved stortingsvalg.

Utvalget foreslo videre at Kirkerådet sammensettes av 17 medlemmer: leder, 15 andre folkevalgte medlemmer og preses av Bispemøtet, hvor hvert bispedømme skal være representert. Hvis det blir fremmet flere lister i Kirkemøtet, var forslaget at valget av Kirkerådet gjennomføres som avtalevalg eller forholdsvalg (listevalg).

Kirkerådet viser til at det i høringen ikke var noen klar støtte til å vedta endringer i sammensetningen eller valgordningen til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Kirkerådet legger derfor til grunn at det i hovedsak ikke er aktuelt å fremme forslag om endringer i bispedømmerådene sammensetning eller Kirkemøtets sammensetning nå. Unntaket gjelder forslaget om at lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg bør bli medlem av Kirkemøtet. En slik endring vil kunne tre i kraft allerede fra neste valgperiode.

Når det gjelder valgordningen og sammensetningen til Kirkerådet, er et viktig forhold at det skal gjennomføres valg av et nytt Kirkeråd på Kirkemøtet i 2024. Det innebærer at endringer i valgreglene må vedtas på Kirkemøtet 2023. Det er forventet at det blir flere lister representert i Kirkemøtet i neste periode. Etter Kirkerådets vurdering, tilsier det at de leke medlemmene bør velges enten basert på avtalevalg eller basert på forholdsvalg.

Kirkerådet antar at det beste vil være at valgreglene til Kirkerådet inneholder en åpning for både avtalevalg, dersom de ulike listene representert i Kirkemøtet kan bli enige om gjennomføringen av valget, og en mulighet for forholdsvalg, hvis det er flere lister representert i Kirkemøtet. For å ta høyde for en situasjon hvor det eventuelt ikke er flere lister, antar Kirkerådet at det i tillegg kan være hensiktsmessig å videreføre en mulighet for flertallsvalg. Kirkerådet vil frem mot Kirkemøtet 2023 legge til rette for en høring til bispedømmerådene om endringer i reglene for valg av Kirkerådet langs disse linjene. Spørsmålet om Kirkerådets sammensetning, i likhet med Kirkemøtets sammensetning, er regulert i kirkeordningen og ikke i valgreglene. Eventuelle endringer i Kirkerådets sammensetning må derfor eventuelt behandles i sammenheng med endringer i kirkeordningen. De kirkelige valgreglene vil derfor i utgangspunktet bygge på dagens sammensetning, om ikke Kirkemøtet 2022 treffer prinsippbeslutning om å foreslå endringer. Alternativt vil Kirkerådet også kunne

utrede og sende eventuelle forslag til endringer i kirkeordningen på høring av eget initiativ, i henhold til vanlig prosedyre.